

Et lidet Myntfund fra Gaarden Sand i Værdalen.

(Ved M. Chr. Carstens).

Paa Gaarden Sand i Værdalen, Nordre-Thronhjems Amt, blev Vaaren 1882 ved Opbrydning af Agerland fundet i Jorden 22 Sølvmynter fra Middelalderen, nl. 6 angelsachsiske, 1 irsk, 14 tyske Mynter samt en overbrukket kufisk Mynt. Paa samme Sted var tidligere fundet 6, som Finderen imidlertid ikke havde opbevaret. Fundet er indløst af det kgl. norske Videnskabs Selskab og indlemmet i dettes Myntsamling. Ifølge de af Hr. Adjunkt Rygh velvilligen meddelte Oplysninger om Findestedet, er Gaarden Sand beliggende i Lien paa den nordre Side af Dalen, nordenfor Myrene, omtrent 4 Km. fra Stiklestad, og en Smule længere fra den inderste Bugt af Fjorden. Fundet gjordes paa en Husmandsplads sydvestligst paa Gaarden, strax ovenfor Gaarden Landstad, paa en liden Ager, der ligger i en middels stærk Skraaning mellem nogle lave Fjeldknauser. Mynterne fandtes i i Plogdybde, de fleste nogenlunde samlet i den nedre Del af Ageren, en enkelt for sig selv adskilligt længere oppe. Det er saaledes muligt, at de i Tidens Løb kan være bragt fra hverandre ved Jordarbeide, idet man tidligere ikke har været opmærksom paa dem. Da der heller ikke sidste Vaar, da de indsendte Stykker bleve opsamlede, blev eftersøgt med særdeles Omhu, antager Hr. Rygh, at der muligens senere kan findes flere Mynter paa samme Sted.

De 6 angelsachsiske Mynter tilhøre alle Kong Æthelred II (978—1016); den irske den norske Konge i Dublin, Sihtric eller Sigtryg (989—1029); — af de tyske Mynter lade kun 8 sig med nogen Sikkerhed bestemme, ligesom ogsaa den kufiske Mynts Prægningstid er tvivlsom. Imidlertid tør det vel ansees som sikkert, at ingen af disse Mynter er yngre end Aar 1030; de ere saaledes maaske nedlagte i Jorden henved Midten af det

11te Aarhundrede. Paa nogle mindre Beskadigelser nær, er den irske og de angelsachsiske meget tydelige og velkonserverede, medens derimod de tyske Mynter med Undtagelse af 2 ere meget slidte, — hvad ogsaa gjælder om den kufiske Mynt. —

De Værker, der har været benyttet ved Bestemmelsen af Mynterne ere, foruden „Groschen Cabinet“ og Prof. Holmboe om Egersundsfundet, Hildebrand, „Anglosachsiska Mynt“ osv., 2det Oplag, Stockholm 1881, og Dannenberg: „Die deutschen Münzen der sächsischen und fränkischen Kaiserzeit, Berlin 1876. Forklaringen af den kufiske Mynt skyldes Hr. Professor I. P. Broch, ligesom Bestyreren af Universitetets Myntsamling, Hr. Dr. Steensen velvillig har ydet Bistand ved Bedømmelsen af de tyske Mynter. —

Angelsachsiske.

1. Adv. †ÆÐ . . . ÆÐ REX ANGLOꝝ. I en Cirkel Kongens Brystbillede til Venstre, med bart, glat Haar, Scepter med 3 Kugler paa Toppen.
Rev. †EADƿOL . . . O LÆNT. Dobbelt Kors i en Cirkel, i Korsets Vinkler ERVX.
Hildebrand, Typ. C, No. 147. Af Myntens ene Kant er et lidet Stykke afbrukket.
2. Adv. †ÆDEL RÆÐ REX ANGLOꝝ. Som No. 1.
Rev. †ÆLFĒAR ꝑ — O LVND. Som No. 1.
Hildebr. Typ. C, No. 2038.
3. Adv. †ÆDEL . . . D REX ANGLOꝝ }
Rev. †ſƿETINE M — O LV . D } forøvrigt som No. 1.
Hildebr. Typ. C, No. 2920. Mynten har et Hul i den ene Kant.
4. Adv. †ÆDEL RÆÐ REX ANGL. Kongens Brystbillede til Venstre med opstaaende Haar.
Rev. †ƿVLFFINE M·OLVND. Stort dobbelt Kors med 3 Halvmaaner paa Enden af hver Korsarm ved Myntens Kant.
Hildebr. Typ. D, No. 3007.
5. Adv. †ÆDEL RÆÐ REX AN . . . }
Rev. †HFATEM NORÐ } forøvrigt som No. 4.
Hildebr. Typ. D, No. 3140—41. Omtrent 1/4 Del af Mynten mangler.

6. Adv. som No. 2.

Rev. †ÆLFSTAN M — O TOTA. Forøvrigt som No. 1.
Hildebr. Typ. C, No. 3832. Et Hul er boret i Myntens
ene Yderkant.

I r s k :

7. Adv. †SIHTRE RE†DYFLNI
Rev. †FÆREMIN M·O DYFLI } forøvrigt som No. 4.
Hildebr. No. 25, men K. Æthelreds Typ. D. Adversens
Indskrift er efter Hildebr. b, 24.

T y d s k e :

8. Adv. BERNHARDV . . V XI. Kronet Hoved til Venstre
Rev. NNOMINE D·NI AME. . Et lidet Kors i indre Feldt.

Mynten tilhører Hertug Bernhard I af Sachsen, 973—1011,
Dannenberg Pag. 229, Tab. XXV, 585, — Groschen-Cabinet
XII, Tab. I, 2 & 3. Indskriften paa Adversen afviger fra
begge ved den efter DVX tilføjede Streg, — fra det hos
Dannenberg opførte Exemplar ved E istedetfor I i NNMINE.
Mynten er noget slidt paa den ene Kant, hvorved 2 Bog-
staver paa Adversen og 1 paa Reversen ere blevne utydelige.

9. Adv. HENDICV∞ DVX. Kors, i hvis Vinkler Kugle, Ring,
Kugle, Trekant.

Rev. ∞ ATIACIAN∞(1. Kirkebygning, hvorpaa ∞NÆ.

Af Hertug Henrik IV af Baiern, 995—1002, Dannenberg
Pag. 399. Reversen er ifølge Dr. Stenersen identisk med
Cappe Tab. V, 58, der er lig Dannenberg No. 1071, ligesom
flere meget nærstaaende Adverser findes hos Cappe og i
Thomsens Katalog No. 4721—43. Reverslegenden, læst re-
trograd, synes at indeholde REGINA CIVITAS (Regensburg),
i forvansket Form. Mynten er vel konserveret.

10. Adv. VVIGMAN:COM. Kors med en Kugle i hver Vinkel.
Rev. I 2 Linier: ERBERI-DORIÆI.

Mynten henføres af Dannenberg Pag. 471, Tab. LV, 1229
til Grev Wigman III af Nedre-Sachsen, 967—1016, cfr.
Holmboe, Egersundsfundet, Tab. III, 64.

11. Adv. Kirkeportal.

Rev. Et lidet Kors.

- Af Overskrifterne kan kun enkelte Bogstaver, paa Adversen et D og et liggende G, paa Reversen et D og N, foruden endel Streger, skjelnes med Tydelighed. Mynten, der er meget slidt, er Efterligning af en Magdeburgermynt af samme Slags, som de, der beskrives hos Dannenberg Pag. 492, Tab. LIX, 1330, og Holmboe, Egersundsfundet Tab. VII, 68. De angives af Dannenberg at være præget omtr. 1000—1010.
- 12—13. Adversen paa begge Mynter viser en Figur, der af Dannenberg Pag. 486, Tab. LVIII, 1309, antages for en langstrakt Kirkegavl, baaret af 4 Søiler, Reversen et Kors med en Kugle i hver Vinkel. Omskriften er ulæselig. Begge Exemplarer ere meget tynde og slidte, den ene Kant lidt afbrukket. Formodes af D. at være præget kort før 1000 i Norden.
- 14—21. Samtlige disse Mynter ere meget slidte, kun enkelte Bogstaver i Omskrifterne tydelige. No. 14—17, af hvilke 2 dog kun bestaar af Brudstykker, kan dog med Sikkerhed henføres til de hos Dannenberg Pag. 455, Tab. LII, 1167 beskrevne „Adelheidsmynter“, hvis Prægningstid er angivet til 991—95 (Otto III & Adelheid). — No. 18—20 vise paa den ene Side et Kors med Kugle i hver Vinkel, paa den anden en Kirkebygning. Omskriften er ulæselig; paa Adversen af No. 18 staar maaske OTTO; paa Adversen af No. 19 staar N. No. 21 antager Dr. Stenersen at være en upræget Blanket.

K u f i s k.

22. En halv Dirhem, meget slidt, saa at Indskriften er næsten ulæselig. Hr. Prof. I. P. Broch, der har undersøgt Mynten, erklærer det for vanskeligt at bestemme, om den er abbasidisk eller samanidisk, men tror, at den i første Fald maa være slagen mellem 200—299 H. \circ : 815—912 Chr., i sidste Fald mellem 280—299 H. \circ : 893—912 Chr*).

*) Efterat Ovenstaaende allerede var trykt, indkom til Samlingen 6 andre Mynter, fundne ihøst sammesteds, nl. 1 afbrukket kufisk, større, og bedre konserveret, end den før fundne, 2 af Æthelred og 3 slidte tyske Mynter, hvoraf ialfald 2 „Adelheidsmynter“.